

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJA

Projektas

Projektą parengė Lietuvai pagražinti draugijos darbo grupė
www.lpd.lt

Kontaktinis asmuo advokatas Jonas Ivoška jonas@ivoska.lt

Vilnius, 2014-11-15

PREAMBULĖ

I skyrius ŽMOGUS. JO LAISVĖS, TEISĖS, PAREIGOS (1-15 str.)

II skyrius TAUTA. JOS PAVELDAS, IŠTEKLIAI, ŪKIS (16-26 str.)

1 skirsnis. TAUTOS SUVERENITETAS (16-17 str.)

2 skirsnis. GAMTINIS IR CIVILIZACINIS PAVELDAS (18-22 str.)

3 skirsnis. IŠTEKLIAI IR ŪKINĖ VEIKLA (23-26 str.)

III skyrius VALSTYBĖ. JOS ORGANIZACINĖ SISTEMA (27-125 str.)

1 skirsnis. VIEŠASIS INTERESAS (27-30 str.)

2 skirsnis. VALSTYBĖS PAGRINDAI IR SIMBOLIAI (31-37 str.)

3 skirsnis. PILIEČIAI (38-45 str.)

4 skirsnis. VIETOS SAVIVALDA (46-53 str.)

5 skirsnis. PARLAMENTAS (54-68 str.)

6 skirsnis. PREZIDENTAS (69-81 str.)

7 skirsnis. VYRIAUSYBĖ (82-91 str.)

8 skirsnis. TEISMAI, PROKURATŪRA, ADVOKATŪRA (92-112 str.)

9 skirsnis. VALSTYBĖS KONTROLĖS INSTITUCIJOS (113-123 str.)

10 skirsnis. NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS (124-125 str.)

IV skyrius KONSTITUCIJA IR JOS KEITIMAS (126-129 str.)

PREAMBULĖ

Mes, suvokiantys save kaip evoliucijos išugdytą žmonijos dalį, turinčią istoriškai susiklosčiusių etninių savitumų ir kultūrinių bendrumų, įgalinančių mus vadintis lietuvių tauta, siekiantys išsaugoti savo istoriją, gimtąją kalbą, raštą, gamtojautą, tautojautą, tradicijas ir papročius, pasiryžę sutvarkyti savo gyvenimą taip, kad tautos gerovė valstybėje būtų vertinama pagal mažiausiai apsirūpinusių piliečių galimybę tenkinti savo poreikius, naudodamiesi tautos gamtiniu ir civilizaciniu paveldu bei ištekliais, tvarkomais pagal pažangiausius mokslo pasiekimus, skatindami savo ir būsimų kartų darną, taupumą, taikų sambūvį, pagarbą Visatai, Žemei ir Žmogui, tautos valia priimame ir skelbiame šią KONSTITUCIJĄ.

I skyrius ŽMOGUS. JO LAISVĖS, TEISĖS, PAREIGOS

1 straipsnis. Prigimtinė žmogaus laisvė

Žmogus gimsta laisvas, tad jo pareiga, pasiekus intelektinę brandą, rūpintis savo gyvenimu.

2 straipsnis. Lyčių lygybė

Moterys ir vyrai, turėdami skirtingas prigimtines galimybes, visais atžvilgiais turi lygias teises ir pareigas. Asmenys, neturintys aiškių lyties požymių, turi teisę į valstybės apmokamą specialistų pagalbą, sulaukę pilnametystės laisvai apsisprendami dėl savo lytiškumo.

3 straipsnis. Vaikų teisės

1. Vaikų gerovė yra pirmaeilis tautos reikalas.
2. Priimant sprendimus dėl turimų išteklių naudojimo, pirmiausia atsižvelgiama į vaikų interesus.
3. Vaiko interesų apsauga rūpinasi tėvai ar globėjai.
4. Beglobiams vaikams įstatymu užtikrinama jų gerovei reikalinga valstybinių institucijų apsauga ir rūpyba.
5. Vaikui garantuojama teisė reikšti savo nuomonę su juo susijusiais atvejais. Vaiko nuomonė, įvertinant jo brandą, deramai pripažįstama.
6. Vaikas auklėjamas ir ugdomas, atsižvelgus į jo polinkius, nepažeidžiant vaiko teisių ir priedermių balanso.

4 straipsnis. Teisinė lygybė

Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų rasiniais, tautiniais, religiniais, genetinių savitumų, ekonominės padėties, socialiniais, pareiginiais ar pasaulėžiūriniais pagrindais. Pagal įstatymus visi žmonės lygūs, išskyrus jų funkcinės veiklos skirtumus visuomeniniame darbo pasidalijime.

5 straipsnis. Asmens neliečiamybė

1. Kiekvieno žmogaus gyvybė nuo jos užsimezgimo įgyja teisę į gyvenimą.
2. Išimtiniais atvejais, kai nauja gyvybė vystosi akivaizdžiai patalogiškai, nesant išgydymo perspektyvos, ar jos pradėjimas nesuderinamas su žmogaus laisvėmis ir teisėmis, arba dėl jos komplikuoto vystymosi kyla grėsmė motinos gyvybei, vaisiaus vystymasis įstatymo nustatyta tvarka gali būti nutrauktas.
3. Draudžiama atimti žmogaus gyvybę, jį žaloti, kankinti, iš jo tyčiotis ar kitaip žeminti jo orumą, taip pat norminiais aktais nustatyti kvotos priemonės ar bausmės, galinčias sukelti tokius padarinius.
4. Prieš žmogaus valią ar jam nežinant su juo ar jo nepilnamečiais vaikais bei globotiniais negali būti atliekami bet kokio pobūdžio eksperimentai.
5. Draudžiami, bet kokie bandymai su kūdikiais ar vaikais, kurie auga valstybinėse rūpybos įstaigose.

6 straipsnis. Garantijos neįgalumo atvejais

Dėl senatvės, ligos ar kitų priežasčių žmogui tapus neįgaliu ar ribotai įgalium, jam pagal pilietinę ir teritorinę priklausomybę Lietuvos valstybei garantuojamas materialinis aprūpinimas, užtikrinantis

būtinąsias žmogaus reikmes maistui, būstui, aprangai, sveikatos palaikymui bei kitiems orios savijautos poreikiams.

7 straipsnis. Nuosavybės apsauga

1. Žmogaus teisė į teisėtai įgytą nuosavybę ginama kaip neliečiamybė.
2. Niekas negali būti verčiamas atsisakyti nuosavybės, jei to nereikalauja viešasis interesas. Viešojo intereso tenkinimo atveju, paimant nuosavybę, būtinas teisės aktas ir išankstinis paimamo turto ir su tuo susijusių nuostolių atlyginimas.
3. Įstatymu nustatytais išimtiniais atvejais kompetentingi valstybės pareigūnai gali laikinai pasinaudoti svetimu turto, savininkui atlyginant dėl to patirtus nuostolius.
4. Savininkas, naudodamasis savo nuosavybe, negali pažeisti kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų. Ginčai tarp asmenų sprendžiami teisme.

8 straipsnis. Gyvenimo privatumas

1. Žmogui užtikrinamas privataus jo ir šeimos gyvenimo neliečiamumas.
2. Negalima apieškoti asmens, jo daiktų, rinkti apie jį informacijos, išskyrus atvejus, kai yra gautas motyvuotas teismo sprendimas.
3. Uždaros pašto siuntos, telefoniniai pokalbiai ir kita ryšių tinklais perduodama informacija gali būti tikrinama ir kontroliuojama tik motyvuotu teismo sprendimu pagal teisėsaugos institucijų prašymą.

9 straipsnis. Būsto neliečiamybė

Draudžiama savavališkai įeiti į svetimo žmogaus būstą, apieškoti jo priklausinius be išankstinio teismo leidimo ar įstatymu nustatyta tvarka neatidėliotinai, kai reikia gelbėti žmogaus gyvybę ar jo sveikatą, sulaikyti nusikaltėlių, atkurti pažeidžiamą viešąją tvarką, gelbėti turtą, kuriam gresia sunaikinimas ar sugadinimas.

10 straipsnis. Minties reiškimo laisvė

1. Žmogui niekas negali drausti turėti savo įsitikinimus ir nuomonę bei juos laisvai reikšti, laikantis teisėtų saviraiškos formų.
2. Draudžiama įstatymu įteisinti minčių reiškimo cenzūrą.
3. Žiniasklaidos institucijų administracijos privalo užtikrinti nuomonių pliuralizmą per visuomeninio transliuotojo kanalus.
4. Dezinformacija, šmeižtas, agitacija, skatinanti terorizmą, rasinę, tautinę, religinę, socialinę, kalbinę neapykantą, nesuderinami su informacijos reiškimo laisve.

11 straipsnis. Teisė į gynybą

1. Žmogus turi teisę gintis ir ginti, kai kėsinama į jo ar kito asmens gyvybę ar sveikatą, taip pat kai kyla reali grėsmė tautos suverenitetui, paveldui ar ištekliams.
2. Asmeniui, kuris įtariamas padaręs nusikaltimą, prieš pradėdant ir vykdant jo apklausą, taip pat teisme suteikiama teisė turėti advokatą.

12 straipsnis. Teisė į teisingą teismą

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į kompetentingą, nešališką ir nepriklausomą teismą, kad jo byla būtų nagrinėjama lygybės ir viešumo sąlygomis, teisėjams vadovaujantis faktais ir įstatymais.
2. Teisminės gynybos kiekvienam asmeniui prieinamas užtikrinamas nemokamo kreipimosi į teismą galimybė. Pasibaigus terminams priimtam teismo procesiniam dokumentui apskūsti, teismo ir bylinėjimosi išlaidos išieškamos iš kaltų asmenų įstatymu nustatytais pagrindais ir tvarka.
3. Draudžiama iš asmens reikalauti, kad jis duotų parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimus giminaičius.
4. Bausmė teisiamajam gali būti skiriama tik pagal įstatymus.
5. Niekas už tą patį nusikaltimą negali būti baudžiamas pakartotinai.

13 straipsnis. Teisė į žalos atlyginimą

Kiekvienas asmuo turi teisę į žalos, padarytos valstybinių institucijų darbuotojų veiksmais, atlyginimą, kurį garantuoja personalinė pareigūno ar valstybinėje institucijoje dirbančio tarnautojo atsakomybė netinkamai atlikus pareigines funkcijas. Tvarką ir būdus, kuriais atlyginama materialinė ir moralinė žala, nustato įstatymas.

14 straipsnis. Bendrojo gėrio kūrimas

1. Kiekvieno darbingo žmogaus pareiga savo finansiniais ar medžiaginiaisiais ištekliais arba darbine veikla dalyvauti bendrojo gėrio, tenkinančio viešuosius interesus, kūrime.
2. Mokestinių prievolių ir kitokių įnašų, skirtų viešajam interesui tenkinti, vykdymo tvarką nustato įstatymai.
3. Kiekvieno asmens teisė į švarią aplinką garantuojama jo pareiga rūpintis aplinkos būkle.

15 straipsnis. Laisvių ir teisių apribojimas

Konstitucinės žmogaus laisvės ir teisės visa apimtimi garantuojamos taikos sąlygomis. Įvedus karo ar nepaprastąją padėtį žmogaus laisvės ir teisės laikinai gali būti apribotos mobilizaciniais įstatymais ar dekretais, kurie nedelsiant panaikinami, pasikeitus situacijai valstybėje.

II skyrius TAUTA. JOS PAVELDAS, IŠTEKLIAI, ŪKIS

1 skirsnis. TAUTOS SUVERENITETAS

16 straipsnis. Suverenių galių raiška

Lietuvos valstybę kuria ir jos pagrindus bei prioritetus nustato tauta. Suverenios galios, tvarkant valstybės reikalus, priklauso tautai.

17 straipsnis. Tautos valios reiškimo būdai

1. Niekieno nevaržomas suverenias galias tauta vykdo tiesiogiai, nuomonę ir valią reikšdama per referendumus.
2. Konstitucija apibrėžtas tautos galias valstybės vardu įgyvendina tautos teisėtai išrinkti atstovai ir jų suformuota vykdomoji valdžia, taip pat konstitucinių įgalinimų ribose veikianti teisminė valdžia.

2 skirsnis. GAMTINIS IR CIVILIZACINIS PAVELDAS

18 straipsnis. Gamtinė aplinka

1. Lietuvos teritorijos gyventojų gamtinė aplinka, kurią sudaro žemė, jos gelmės, vidaus ir teritoriniai vandenys, miškai bei kita augmenija, gyvūnija, oro erdvė virš valstybės teritorijos, priklauso tautai ar Lietuvos Respublikos piliečiams.
2. Tautos interesais dalis gamtinės aplinkos įstatymų nustatyta tvarka terminuotai ar neterminuotai gali būti perduota naudotis užsienio valstybių institucijoms ar užsienio piliečiams, arba asmenims be pilietybės.

19 straipsnis. Gamtosauga

1. Valdžios institucijos privalo informuoti visuomenę apie gamtos būklę ir gresiančius pavojus žmonėms ar aplinkai.
2. Visuomenė ir vietos bendruomenės turi teisę dalyvauti rengiant sprendimus, galinčius daryti poveikį gamtai.
3. Valdžios sprendimai, galintys kelti pavojų žmonėms ar aplinkai, privalo būti pagrįsti mokslinėmis išvadomis.

4. Gamtai padaryta žala pagal turimus išteklius turi būti atitaisoma valstybės institucijų ir individualiomis piliečių pastangomis.

20 straipsnis. Gyvūnų apsauga

1. Gyvūnų gerovė užtikrinama draudžiant žiaurų elgesį su jais ir sudarant kuo palankesnes sąlygas natūraliai jų gyvensenai. 2. Gyvūnų rūšių, kurioms gresia pavojus išnykti, apsauga užtikrinama jų išskirtinumo sąlygas apibrėžiančiais įstatymais.

21 straipsnis. Civilizacinio paveldo apsauga

1. Lietuvių kalba, menas, mokslas, tradicijos, geros moralės papročiai priskiriami valstybės saugomoms ir puoselėjamosioms nacionalinėms vertybėms. 2. Nacionalines vertybes, turinčias medžiaginę išraišką, neleidžiama naikinti, perduoti, įkeisti ar perduoti svetur nuolatinei valdyti ar naudoti.

22 straipsnis. Kalbos apsauga

1. Lietuvių kalbai visoje valstybės teritorijoje suteikiamas valstybinės kalbos statusas. 2. Asmenims, kuriems valstybinė kalba nėra gimtoji kalba, sudaroma galimybė puoselėti savo gimtąją kalbą. 3. Kalbinėms bendrijoms, kurios savo kalbinį savitumą išsaugojo tik Lietuvos valstybės teritorijoje, užtikrinamos visos sąlygos kalbiniam paveldui išsaugoti.

3 skirsnis. IŠTEKLIAI IR ŪKINĖ VEIKLA

23 straipsnis. Išteklių paskirtis

1. Tautos medžiaginiai, energetiniai ir intelektualiniai išteklių saugomi, tvarkomi ir naudojami Lietuvos piliečių ir būsimų kartų gyvenimo gerovei užtikrinti. 2. Išteklių naudojimas grindžiamas individualios ir grupinės žmonių veiklos racionalumu, produktyvumu ir naudingumu, skatinant veiklos laisvę ir iniciatyvą. 3. Valstybė, skatindama piliečių savarankiškumą, tenkinant individualius poreikius ir interesus, organizuoja ir tvarko tautos išteklių naudojimą, tenkinant viešuosius interesus.

24 straipsnis. Ūkinės veiklos sąlygos

1. Kiekvienas Lietuvos pilietis gali laisvai pasirinkti valstybės neuždraustą verslą, ar sutartiniais pagrindais įsidarbinti. 2. Užsienio valstybių piliečiams ir asmenims be pilietybės taikomus verslo ir darbinės veiklos apribojimus nustato įstatymai. 3. Teisingas apmokėjimas už darbą, saugių ir sveikų darbo sąlygų sudarymas – kiekvieno darbdavio pareiga. 4. Draudžiama monopolizuoti gamybą, paslaugų sferą, rinką ir nesąžiningai konkuruoti, kenkiant konkurentams.

25 straipsnis. Bendradarbiavimas

Vykdydama ūkinę politiką ir organizuodama ūkinę veiklą viešiesiems interesams tenkinti, valstybė skatina kuo glaudesnę privataus verslo subjektų tarpusavio bendradarbiavimą ir valstybės institucijų bendradarbiavimą su privačiu verslu.

26 straipsnis. Teisė į poilsį

Kiekvienam dirbančiam užtikrinama galimybė reikiamai pailsėti, turint savaitės poilsio dienų ir kasmetines atostogas. Jų trukmė ir ryšio su darboviete sąlygos nustatoma sutartimis ir įstatymu.

III skyrius VALSTYBĖ. JOS ORGANIZACINĖ SISTEMA

1 skirsnis. VIEŠASIS INTERESAS

27 straipsnis. Viešojo intereso apsauga

Individualūs ar grupiniai žmonių siekiai orientuoti į bendruomenines, nacionalines, tarptautines ar universaliąsias vertybes yra ginami ir įgyvendinami valstybės kaip viešasis interesas.

28 straipsnis. Viešųjų interesų konkurencija

Viešųjų interesų konkurencijos atveju pirmenybė teikiama svarbesniajai vertybei.

29 straipsnis. Mokesčiai ir rinkliavos

1. Viešiesiems interesams tenkinti finansiniai ištekliai formuojami įvedant valstybinius mokesčius bei vietines rinkliavas.
2. Valstybinių mokesčių santykis, paskirstant įplaukas valstybės ir savivaldybių biudžetams, nustatomas kiekvienais metais, tvirtinant valstybės biudžetą.
3. Vietinių rinkliavų dydis nustatomas vietinių bendruomenių atstovų sprendimu, atsižvelgiant į bendruomenės gyventojų finansines išgales.
4. Mokesčių dydis nustatomas įstatymais, atsižvelgiant į asmens gaunamas pajamas.
5. Asmenys, kurių pajamos neviršija žmogaus skurdo ribos, nuo mokesčių ir rinkliavų atleidžiami.

30 straipsnis. Dalyvavimas tarptautinėse organizacijose ir sąjungose

Lietuvos valstybė, realizuodama savo nacionalinius interesus per tarptautinius ar globalinius interesus, sutartiniais pagrindais gali jungtis prie tarptautinių organizacijų arba inicijuoti jų įsteigimą, taip pat gali stoti į valstybių sąjungas, jeigu numatyta sąjungos narės teisė, netrukdomai išstoti iš tos sąjungos.

2 skirsnis. VALSTYBĖS PAGRINDAI IR SIMBOLIAI

31 straipsnis. Valstybės santvarkos forma

Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika.

32 straipsnis. Valstybės valdymo modelis

Lietuvos Respublika – tiesioginės demokratijos bruožų turinti parlamentinė, teisinė, socialinė valstybė. 33 straipsnis. Valstybinės valdžios subjektai Valstybės valdžią vykdo piliečiai per referendumus, Lietuvos Respublikos Seimas, Prezidentas ir Vyriausybė, Teismai.

34 straipsnis. Valstybinės institucijos

Valstybinės institucijos konstitucinių nuostatų pagrindu veikia visos tautos interesais ir tarnauja žmonėms. Jų struktūrą ir funkcijas nustato įstatymai ar poįstatyminiai aktai.

35 straipsnis. Lietuvos valstybės teritorija

1. Lietuvos valstybės teritorija yra vientina ir nedaloma.
2. Valstybės sienos gali būti keičiamos tik piliečių valia per tautos referendumą, jei tam pritaria daugiau kaip 2/3 visų rinkimų teisę turinčių Lietuvos piliečių.
3. Lietuvos valstybės teritorija vadybos tikslais skirstoma į administracinius vienetus. Administracinių vienetų ribos vietos bendruomenių iniciatyva nustatomos įstatymu.

36 straipsnis. Valstybės sostinė

1. Lietuvos valstybės sostinė yra Vilniaus miestas.
2. Sostinės išskirtinumo požymius ir miesto bendruomenės interesų derinimo su centrine valdžia tvarką nustato įstatymas.

37 straipsnis. Valstybės simboliai

1. Valstybės istorinė vėliava – baltas Vytis purpuriniame fone.
2. Valstybės tautinės vėliavos spalvos – geltona, žalia, raudona.
3. Valstybės herbas – baltas Vytis raudoname lauke.
4. Valstybės himnas – Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“.
5. Simbolių eksponavimo ar atlikimo tvarką nustato įstatymas.

3 skirsnis. PILIEČIAI

38 straipsnis. Pilietybės įgijimas

1. Istoriskai etnokultūriniais saitais su Lietuvos valstybe susiję asmenys ir jų palikuonys tampa Lietuvos valstybės piliečiais.
2. Įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos piliečiais gali tapti ir kiti asmenys, nusipelnę Lietuvos valstybingumui ar jos prestižui, arba natūralizacijos pagrindais.

39 straipsnis. Piliečių dalyvavimas valstybės valdyme

Piliečiams konstituciniais pagrindais sudaromos lygios galimybės dalyvauti valdant savo valstybę tiek tiesiogiai tiek per demokratiškai išrinktus atstovus, taip pat lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą.

40 straipsnis. Organizacijų laisvė

1. Piliečiai netrukdomai gali vienytis į nepolitinės ir politinės organizacijas, kurios nekelia grėsmės žmonių saugumui.
2. Priklausymas kokiam nors organizacijai ar partijai negali būti pagrindas naudotis bet kokiomis privilegijomis ar lengvatomis, įgyvendinant pilietines ar politines teises bei laisves.
3. Draudžiama daryti bet kokias kliūtis ar teigti pirmenybę stoti į valstybės tarnybą partinės priklausomybės pagrindais.
4. Politinių partijų veikloje negali dalyvauti pareigūnai, kuriems pagal darbo pobūdį nustatytas specialus režimas. Tokie apribojimai numatomi įstatymuose arba tarnybų statutuose.

41 straipsnis. Kritikos laisvė

1. Piliečiams laiduojama laisvė kritikuoti valstybės institucijų veiklą ar pareigūnų darbą bei apskūsti jų sprendimus.
2. Persekiojimas už kritiką baudžiamas įstatymu.

42 straipsnis. Peticijų laisvė

1. Kiekvienas pilietis turi teisę teikti pasiūlymus ar peticijas dėl valstybės institucijų veiklos gerinimo ar įstatymų tobulinimo.
2. Argumentuoti piliečio siūlymai gali būti atmetami tik motyvuotu valstybinės institucijos sprendimu

43 straipsnis. Tiesioginis valstybės valdymas

1. Lietuvos piliečiai, įgyvendindami suverenias tautos galias, tiesioginės demokratijos pagrindais gali reikšti savo valią ir nuomonę per referendumus.
2. Referendumo iniciatyvos teisę turi ne mažesnė kaip 12 asmenų iniciatyvinė referendumo grupė.
3. Referendumas skelbiamas, jeigu jo reikalauja ne mažiau kaip Lietuvos gyventojų vienoje savivaldybėje vidurkį atitinkantis rinkimų teisę turinčių piliečių skaičius.
4. Referendumas laikomas įvykusi, jeigu jame dalyvavo daugiau kaip pusė rinkimų teisę turinčių Lietuvos piliečių.
5. Tautos valia laikoma išreikšta, jeigu už pasiūlymą balsavo daugiau kaip pusė referendumuose dalyvavusių piliečių, išskyrus Konstitucijoje nustatytas išimtis.

6. Referendumu priimtą įstatymą ar kitą aktą ne vėliau kaip per 5 dienas privalo pasirašyti ir paskelbti Respublikos Prezidentas. Jeigu Prezidentas dėl kokių nors priežasčių to nepadaro, referendumu priimtą dokumentą pasirašo ir paskelbia Seimo Pirmininkas.

44 straipsnis. Rinkimų teisė

1. Piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 18 metų, turi teisę pareikšti savo valią referendumų metu, renkant tautos atstovybę ar Respublikos Prezidentą bei vietos savivaldos atstovus.
2. Sąlygas kandidatuoti į tautos atstovybę, Prezidento pareigas ar vietos savivaldos institucijas nustato Konstitucija ir rinkimų įstatymai.
3. Rinkimų teisės neturi tie 18 metų sulaukę piliečiai, kurie teismo pripažinti neveiksniais arba kuriems atimta rinkimų teisė apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu.

45 straipsnis. Pilietinės pareigos

Kiekvieno piliečio pareiga pagal išgales dalyvauti valstybės gyvenime, tenkinant viešuosius interesus ir užtikrinant valstybės apsaugą nuo išorinio kėsimosi į jos konstitucinę santvarką.

4 skirsnis. VIETOS SAVIVALDA

46 straipsnis. Savivaldos sistema

1. Bendruomenės savivaldos pagrindais savarankiškai tvarko savo gyvenimą.
2. Valstybės teritorinių administracinių vienetų pagrindu sudaromos savivaldybės, kuriose administravimą vykdo savivaldybių tarybos ir vienasmeniai vadovai – merai.
3. Savivaldybės gali būti administruojamos, suskirstant teritoriją į seniūnijas ir kitus teritorinius vienetus.

47 straipsnis. Rinkimų savivaldoje pagrindai

1. Savivaldybės tarybos nariai ir meras renkami ketverių metų kadencijai.
2. Savivaldybės tarybos narių skaičius negali būti mažesnis nei 7 ir neviršyti 35. Savivaldybės tarybos narių skaičiaus konkrečioje savivaldybėje nustatymo tvarką reglamentuoja įstatymas.
3. Savivaldybės tarybos nariai ir meras renkami vadovaujantis visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptai balsuojant.

48 straipsnis. Kandidatų kėlimas

1. Pretendentus registruotis kandidatais savivaldos rinkimuose lygiais pagrindais rekomenduoja politinės partijos, visuomeninių organizacijų registre registruotos nevyriausybinės organizacijos ir asociacijos, taip pat juridinių asmenų registre registruotų ūkio subjektų kolektyvai.
2. Kandidatuoti savivaldos rinkimuose į savivaldybės tarybą gali ne jaunesni kaip 21 metų tos savivaldybės teritorijoje gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai.
3. Savivaldybės meru gali būti renkamas ne jaunesnis kaip 30 metų asmuo, galintis kandidatuoti į savivaldybės tarybos narius.

49 straipsnis. Rinkimų rezultatai

Išrinktais laikomi kandidatai, savivaldybės rinkimuose gavę daugiausia rinkėjų balsų. Rinkimų tvarką reglamentuoja įstatymas.

50 straipsnis. Tarybos sprendimų priėmimas

Savivaldybės tarybos posėdis laikomas teisėtu, kai posėdyje dalyvauja daugiau kaip pusė savivaldybės tarybos narių. Būtiną balsų skaičių skirtingos svarbos sprendimams priimti nustato savivaldybės taryba, priimdama savo darbo reglamentą.

51 straipsnis. Savivaldybės finansai

1. Savivaldybės taryba, formuodama savivaldybės biudžetą, nustato vietines rinkliavas.

2. Savivaldybei tenkanti valstybinių mokesčių lėšų dalis ir įplaukos iš vietinių rinkliavų sudaro savivaldybės tarybos sudaromo ir tvirtinamo kasmetinio biudžeto pagrindą.

52 straipsnis. Savivaldybės vykdomieji organai

Nepriskirtoms savivaldybės tarybai funkcijoms vykdyti savivaldybės meras sudaro jam atskaitingus vykdomuosius organus.

53 straipsnis. Savivaldybės pareigūnų atsakomybė

Savivaldybės meras ir jam atskaitingų vykdomųjų organų pareigūnai už jų priimtus aktus ar veiksmus, pažeidžiančius viešuosius interesus arba asmenų teises ir teisėtus interesus, atsako personaliai įstatymų nustatyta tvarka.

5 skirsnis. PARLAMENTAS

54 straipsnis. Seimo formavimo principai

1. Tautos atstovybės (parlamento) funkcijas Lietuvoje vykdo Lietuvos Respublikos Seimas, renkamas teritorinio ir nacionalinio atstovavimo pagrindais.
2. Seimo narius teritorinio atstovavimo pagrindu renka kiekvienoje konkrečioje savivaldybėje gyvenantys piliečiai: po vieną nuo kiekvienos savivaldybės, du – nuo sostinės savivaldybės.
3. Seimo narius nacionalinio atstovavimo pagrindu renka balsavimo teisę turintys visos Lietuvos piliečiai. Seimo nariai renkami vadovaujantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų teise, slaptai balsuojant.
4. Nacionalinio atstovavimo pagrindu renkama po vieną Seimo narį nuo 50 000 Lietuvos piliečių. Konkretų Seimo narių skaičių prieš kiekvienus rinkimus nustato Vyriausioji rinkimų komisija, vadovaudamasi įstatymu.
5. Seimo nariai renkami 5 metų kadencijai. Tas pats asmuo Seimo nariu gali būti renkamas ne daugiau kaip 3 kartus iš eilės.

55 straipsnis. Kandidatavimo į Seimą sąlygos

1. Seimo nariu gali būti renkamas Lietuvos Respublikos pilietis, kuris nesaistomas jokių politinių įsipareigojimų kitai valstybei ir rinkimų dieną yra ne jaunesnis kaip 25 metų amžiaus ir kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvoje. Lietuvos Respublikos piliečio terminuoti įsipareigojimai valstybių sąjungai, kurios nare yra Lietuvos valstybė, neprilyginami įsipareigojimams kitai valstybei.
2. Seimo nariu negali būti renkamas asmuo teismo pripažintas neveiksniumi arba jeigu jis rinkimų dieną yra nebaigęs atlikti teismo paskirtos laisvės atėmimo ar pribojimo bausmės.

56 straipsnis. Kandidatų kėlimas

1. Kandidatus į Seimą lygiomis teisėmis kelia politinės partijos ir visuomeninių organizacijų registre registruotos nevyriausybinės organizacijos bei asociacijos.
2. Kandidatų į Seimo narius, renkamų tiek teritorinio atstovavimo, tiek nacionalinio atstovavimo pagrindu kėlimas vyksta tais pačiais teisiniais principais. Rinkimų tvarką reglamentuoja įstatymas. 57 straipsnis. Seimo rinkimai 1. Eiliniai Seimo rinkimai rengiami kovo mėnesio pirmąjį sekmadienį. 2. Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių.
3. Pirmalaikiai Seimo rinkimai gali būti rengiami Seimo nutarimu, priimtu ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių balsų.
4. Pirmalaikius Seimo rinkimus gali skelbti Respublikos Prezidentas, jeigu per 3 mėnesius nuo Seimo išrinkimo nepatvirtinama Vyriausybė arba Seimas pareiškia nepasitikėjimą Vyriausybe, taip pat jeigu Seimas po naujai suformuotos Vyriausybės pateiktos programos, kuri teikiama per 30 dienų nuo Vyriausybės patvirtinimo, jai nepritarė ir per 30 dienų po pirmojo nepritarimo Vyriausybės programai Seime nepritarta.

58 straipsnis. Seimo nario įgaliojimų pradžia

1. Seimo nariu laikomas išrinktu tas kandidatas, kuris gavo daugiausia rinkėjų balsų.
2. Seimo nario įgaliojimų laikas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį.
3. Seimą į pirmąjį posėdį ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo kviečia Respublikos Prezidentas.
4. Išrinktas Seimo narys tautos atstovo teises ir pareigas įgyja po to, kai jis prisiekia Lietuvos valstybės piliečiams ir Konstitucijai.
5. Seimo nario priesaiką pasirašo prisiekusysis ir Prezidentas. 6. Neprisiekęs Seimo narys neįgyja tautos atstovo teisių ir netenka Seimo nario mandato. Tai konstatuojama Seimo nutarimu.

59 straipsnis. Seimo nario įgaliojimų pabaiga

1. Anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimai pasibaigia naujai išrinktiems Seimo nariams susirinkus į pirmąjį posėdį.
2. Seimo narys praranda tautos atstovo teises ir netenka Seimo nario mandato, jeigu nepasitikėjimą juo rašytine forma pareiškia daugiau kaip 50 000 rinkimų teisę turinčių Lietuvos piliečių arba jis nuteisiamas laisvės atėmimo bausme, atsistatydina, pripažįstamas neveiksniu, kitais atvejais, kai jo veikla ar statusas nesuderinami su Seimo nario pareigomis. Tai konstatuojama Seimo nario atsistatydinimo pareiškimą ar Vyriausios rinkimų komisijos teikimą patvirtinant Seimo nutarimu.

60 straipsnis. Darbas Seime ir kita veikla

1. Seimo narys negali eiti jokių kitų renkamų, skiriamų ar kitaip įgyjamų pareigų ar užsiimti kita veikla, išskyrus kūrybinę veiklą ne darbo Seime metu.
2. Seimo narys gali gauti atlygį tik už darbą Seime ir papildomai už kūrybinės veiklos rezultatus. Teisėkūra nepriskiriama papildomai Seimo nario veiklai.
3. Seimo narį išrinkus Respublikos Prezidentu ar paskyrus Vyriausybės nariu, jo kaip Seimo nario įgaliojimai pasibaigia. Seimo nario mandato netenkama ir išrinkus ar paskyrus jį apmokamoms pareigoms valstybių sąjungoje ar tarptautinėje organizacijoje.

61 straipsnis. Seimo nario atlyginimas

1. Seimo nariui mokamas keturių vidutinių darbo užmokesčių Lietuvoje dydžio atlyginimas.
2. Seimo Pirmininkui ir kitiems Seimo nariams, turintiems Seime papildomų pareigų, mokamas Seimo nario atlyginimas, taikant Seimo statute nustatytą priemokos koeficientą. Priemokos koeficientas negali viršyti 1,5 reikšmės.
3. Seimo nariui padengiamos išlaidos arba neatlygintinai suteikiamas transportas, vykstant į susitikimus su rinkėjais.
4. Seimo narys gali turėti padėjėjų ir konsultantų, kurių darbo apmokėjimui skiriama lėšų suma negali viršyti pusės Seimo nario atlyginimo.

62 straipsnis. Seimo nario imunitetas

1. Seimo narys, įtarus jį padarius nusikaltimą, negali būti suimamas ar kitaip suvaržoma jo laisvė, kol nepabaigtas ikiteisminis tyrimas ir byla neperduota teismui. Bylos nagrinėjimo teisme metu Seimo nariui gali būti paskirta kardomoji priemonė, ribojanti laisvę.
2. Išimtiniais atvejais, jeigu yra reali grėsmė, kad Seimo narys darys nusikaltimus nukreiptus prieš žmogaus gyvybę ar sveikatą arba grėšiančius dideliais ekonominiais nuostoliais, arba nukreiptus prieš Lietuvos valstybės konstitucinę santvarką, teisėsaugos institucijų teikimu teismas gali leisti Seimo narį sulaikyti, nedelsiant apie tai informuodamas Seimo Pirmininką.
3. Tvarka, kuria gali būti apribota Seimo nario laisvė iki apkaltinamojo nuosprendžio įsiteisėjimo, nustatoma įstatymu dėl imuniteto.

63 straipsnis. Seimo nario teisė į poilsį

1. Seimo narys laikotarpiu tarp Seimo sesijų turi teisę į 30 kalendorinių dienų kasmetines atostogas.

2. Atsižvelgdama į Seimo narių pageidavimus, atostogų grafiką sudaro Seimo vadovybė. 3. Esant būtinumui, Seimo nario atostogos gali būti pertraukiamos.

64 straipsnis. Seimo darbo reglamentavimas

1. Seimo struktūrą ir darbo tvarką nustato Seimo statutas.
2. Seimo statutas priimamas daugiau kaip pusės išrinktų Seimo narių balsais ir turi įstatymo galią.
3. Sudarant Seimo komitetus, komisijas ar kitus struktūrinius darinius, atsižvelgiama į pagrindines Seimo funkcijas.

65 straipsnis. Pagrindinės Seimo funkcijos

Atstovaudamas tautos interesams, Seimas: 1) leidžia įstatymus; 2) vykdo parlamentinę kontrolę; 3) Prezidento teikimu tvirtina Vyriausybę; 4) svarsto Vyriausybės programą ir sprendžia, ar jai pritarti; 5) Vyriausybės siūlymu nustato vyriausybinio lygmens valstybės valdymo institucinę struktūrą; 6) Respublikos Prezidento teikimu skiria ir atleidžia Lietuvos Kasacinio teismo teisėjus, šio teismo pirmininką, skyrių pirmininkus ir Generalinį prokurorą, taip pat Valstybės Konstitucinės kolegijos narius; 7) Prezidento teikimu skiria ir atleidžia valstybės kontrolės institucijų vadovus; 8) sudaro ir atnaujina Vyriausiąją rinkimų komisiją; 9) nustato valstybinius mokesčius ir tvirtina valstybės biudžetą; 10) priima nutarimus dėl referendumų; 11) skiria Respublikos Prezidento rinkimus; 12) vietos savivaldos bendruomenėms inicijuojant, nustato ir keičia valstybės administracinį suskirstymą; 13) ratifikuoja ir denonsuoja Lietuvos valstybės tarptautines sutartis; 14) steigia valstybinius apdovanojimus; 15) įveda nepaprastąją ar karo padėtį, skelbia mobilizaciją, priima sprendimus dėl ginkluotųjų pajėgų panaudojimo; 16) leidžia amnestijos aktus.

65 straipsnis. Įstatymų leidybos iniciatyvos teisė

1. Seimo leidžiamų įstatymų iniciatyvos teisę turi Seimo nariai, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė, piliečių iniciatyvinės įstatymų leidybos grupės, gavusios ne mažiau kaip 10 tūkstančių piliečių rašytinį pritarimą.
2. Seimui pateikti įstatymų leidybos teisę turinčių subjektų įstatymo projektai Seime privalomai svarstomi jų pateikimo eilės tvarka, išskyrus atvejus, kai dėl santykių reguliavimo svarbos įstatymo projektui suteikiamas išskirtinio svarstymo eiliškumas, kurį nustato Seimo Pirmininkas.

66 straipsnis. Įstatymų projektų svarstymas

1. Seimas įstatymų projektus registruoja ir svarsto Seimo statute nustatyta tvarka.
2. Apie pateiktus įstatymų projektus ir jų svarstymą piliečiai informuojami per žiniasklaidos priemones.
3. Jeigu priėmus siūlomą įstatymą jo įgyvendinimui reikės finansinių išteklių, įstatymo leidybos iniciatoriai kartu su įstatymo projektu teikia siūlymus dėl įstatymui įgyvendinti reikalingų finansavimo šaltinių.
4. Įstatymas laikomas priimtu, jeigu už jį balsavo daugiau kaip pusė Seimo narių, išskyrus Konstitucijoje ar Seimo statute nustatytus atvejus, kai reikalinga kvalifikuota Seimo narių balsų dauguma.

67 straipsnis. Įstatymų paskelbimas ir įsigaliojimas

1. Seimo priimtą įstatymą pasirašo Respublikos Prezidentas ne vėliau kaip per dešimt dienų po įteikimo ir nedelsdamas pasirašo bei paskelbia, arba grąžina Seimui pakartotinai svarstyti, išdėstydamas nepasirašymo motyvus.
2. Pakartotinai su Prezidento pataisomis Seimo apsvaistytas įstatymas laikomas priimtu, jeigu priimtos Prezidento teiktos pataisos.
3. Seimui atmetus Prezidento pataisas, Seimo Pirmininkas pasirašo ir skelbia pakartotinai apsvaistytą įstatymą, jeigu už jį balsavo ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių. Nesurinkus reikiamo Seimo narių balsų skaičiaus, įstatymas iš Seimo darbotvarkės išbraukiamas arba dėl jo priėmimo skelbiamas referendumas.

68 straipsnis. Parlamentinė kontrolė

1. Seimui vykdant parlamentinę kontrolę, jo tvirtinami ar skiriami įstaigų vadovai kasmet atsiskaito Seime už tų įstaigų veiklą.
2. Lietuvos Kasacinio teismo pirmininkui ir Generaliniam prokurorui atsiskaitant Seimui už jų vadovaujamų įstaigų darbo organizavimą, Seimas negali daryti jokios įtakos konkrečių bylų tyrimui ar jų nagrinėjimo rezultatams.
3. Nagrinėti reikalavimams ir byloms, kuriose teisėjai turi institucinių interesų ir dėl to negali vykdyti teisingumo savo bylose, Seimas kiekvienu konkrečiu atveju iš nepriekaištingos reputacijos, turinčių specialių žinių ir davusių priesaiką piliečių, suformuoja Konstitucinį Tribunalą. Konstitucinis Tribunalas taip pat suformuojamas tais atvejais, kai reikia gauti išvadą, ar Konstitucijai prisiekę pareigūnai nėra sulaužę priesaikos ir šiurkščiai pažeidę Konstitucijos.
4. Konstitucinio Tribunalo išvados pagrindu Seimas sprendžia ar jo patvirtinti arba paskirti pareigūnai gali toliau eiti pareigas valstybėje.
5. Gavus Konstitucinio Tribunalo išvadą, kad sulaužė priesaiką ir šiurkščiai pažeidė Konstituciją Respublikos Prezidentas, Seimas priima nutarimą dėl referendumo, kuris sprendžia Prezidento tinkamumo eiti pareigas klausimą.
6. Konstitucinio Tribunalo sudarymo tvarka ir įgaliojimai nustatomi Konstitucinio Tribunalo įstatymu.

6 skirsnis. PREZIDENTAS

69 straipsnis. Prezidento vaidmuo

1. Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas, vyriausiasis ginkluotųjų pajėgų vadas.
2. Prezidentas – aukščiausias vykdomosios valdžios pareigūnas valstybėje, atstovaujantis Lietuvos Respubliką tarptautiniuose santykiuose
3. Prezidentas, būdamas atskaitingas tik tautai, atstovaudamas piliečių interesams, užtikrina darnius ryšius tarp įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės valdžios, palaikydamas valdžios galių pusiausvyrą.

70 straipsnis. Prezidento rinkimai

1. Respublikos Prezidentą visuotiniuose, laisvuose, tiesioginiuose rinkimuose slaptu balsavimu penkeriems metams renka rinkimų teisę turintys Lietuvos valstybės piliečiai.
2. Eiliniai Prezidento rinkimai vykdomi paskutinį sekmadienį, likus 2 mėnesiams iki einančio pareigos Prezidento kadencijos pabaigos.
3. Priėmus naują Konstituciją ar kitais ypatingais atvejais, Prezidento rinkimų datą Seimas gali pakeisti.
4. Tas pats asmuo Prezidentu gali būti renkamas ne daugiau kaip 2 kartus iš eilės.

71 straipsnis. Kandidatų, renkant Prezidentą, registravimas

1. Kandidatų į Respublikos Prezidentus registruojamas Lietuvos pilietis pagal kilmę, jei jam rinkimų dieną yra suėję ne mažiau kaip 35 metai ir ne daugiau kaip 75 metai ir jeigu jis galėtų būti renkamas Seimo nariu.
2. Pretendento kandidatavimui į Prezidentus turi pritarti ne mažiau kaip 10 tūkstančių rinkėjų. 3. Einančiam pareigas Prezidentui, kuris siekia perrinkimo antrajai kadencijai, rinkėjų parašų rinkimo sąlyga nekeliamą. Kandidatų, pretenduojančių eiti Prezidento pareigas, skaičius neribojamas.

72 straipsnis. Prezidento rinkimų rezultatai

1. Išrinktas Respublikos Prezidentu laikomas tas kandidatas, kuris, rinkimuose dalyvaujant daugiau kaip pusei rinkimų teisę turinčių piliečių, per pirmąjį balsavimą, gavo daugumą visų rinkimuose dalyvavusių rinkėjų balsų. Jeigu rinkimuose dalyvavo mažiau kaip pusė visų rinkėjų, bet ne mažiau kaip 1/3, išrinktas laikomas tas kandidatas, kuris gavo ne mažiau kaip 2/3 visų rinkimuose dalyvavusių rinkėjų balsų.
2. Jeigu pirmajame balsavimo rate nė vienas kandidatas nesurenka reikiamos balsų daugumos, po dviejų savaitių rengiamas pakartotinis balsavimas dėl dviejų kandidatų, gavusių daugiausia balsų.
3. Jeigu vienas iš daugiausia balsų gavusių kandidatų atsiima savo kandidatūrą ar dėl kitos priežasties netenka galimybės dalyvauti rinkimuose, vietoj jo antrajame balsavimo rate pagal eiliškumą dalyvauja

kitas kandidatas, kuris yra tarp daugiausia gavusių balsų pirmajame balsavimo rate. Išrinktu antrajame rate laikomas kandidatas, surinkęs daugiausia balsų.

73 straipsnis. Prezidento įgaliojimų pradžia

1. Naujai išrinktas Respublikos Prezidentas savo pareigas pradeda eiti rytojaus dieną, pasibaigus anksčiau išrinkto Prezidento kadencijai, po to, kai Seimo narių akivaizdoje prisiekia Lietuvos valstybės piliečiams ir Konstitucijai, įsipareigodamas tarnauti žmonių gerovei ir ginti konstitucines vertybes.
2. Prisiekia ir antrai kadencijai perrinktas Prezidentas.
3. Prezidento priesaiką pasirašo prisiekusysis ir Seimo Pirmininkas.

74 straipsnis. Prezidento atlyginimas

1. Respublikos Prezidentas negali užimti jokių kitų pareigų ir gauti papildomo atlyginimo, išskyrus atlygį už kūrybinės veiklos rezultatus.
2. Prezidentui mokamas šešių vidutinių darbo užmokesčių Lietuvoje dydžio atlyginimas.

75 straipsnis. Prezidento imunitetas

1. Respublikos Prezidentas, kol eina savo pareigas, negali būti suimamas ar kitaip suvaržoma jo laisvė, jis negali būti patrauktas baudžiamojon ar administracinėn atsakomybėn.
2. Prezidentas netenka imuniteto, jei Konstitucinis Tribunolas pateikia išvadą, kad jis sulaužė priesaiką ir šiurkščiai pažeidė Konstituciją.

76 straipsnis. Prezidento teisė į poilsį

Respublikos Prezidentas turi teisę į 36 kalendorinių dienų kasmetines atostogas. Prezidentui atostogaujant, neatidėliotinas jo funkcijas vykdo Seimo Pirmininkas.

77 straipsnis. Pagrindinės Prezidento funkcijos

Siekdamas piliečių gerovės ir konstitucinių vertybių įtvirtinimo, Respublikos Prezidentas: 1) žymi pagrindines užsienio politikos kryptis ir kartu su Vyriausybe vykdo užsienio politiką; 2) valstybės vardu pasirašo tarptautines sutartis ir teikia jas Seimui ratifikuoti; 3) parenka Ministro Pirmininko kandidatūrą, paveda jam sudaryti Vyriausybę ir teikia ją Seimui tvirtinti; 4) Vyriausybės teikimu skiria ir atšaukia Lietuvos Respublikos diplomatinis atstovus užsienio valstybėse, valstybių sąjungose, ir tarptautinėse organizacijose; priima užsienio valstybių diplomatinių atstovų įgaliojimus ir atšaukiamuosius raštus; teikia aukščiausius diplomatinius rangus ir specialius vardus; 5) išrinkus naują Seimą, priima Vyriausybės grąžinamus įgaliojimus, paveda jai laikinai veikti ir prižiūri Vyriausybės veiklą, kol nauja Vyriausybė gaus įgaliojimus veikti; 6) naujai Vyriausybei gavus įgaliojimus veikti, priima laikinai veikiančios Vyriausybės atsistatydinimą; 7) Ministro Pirmininko siūlymu teikia Seimui dekretus dėl atskirų ministrų atleidimo ir naujų paskyrimo; 8) teikia Seimui tvirtinti Lietuvos Kasacinio teismo teisėjus ir Generalinį prokurorą; 9) Teismų administracijos siūlymu skiria ir atleidžia apylinkių teismų ir apygardų apeliacinių teismų institucinius teisėjus, tų teismų pirmininkus ir teismų skyrių pirmininkus; 10) teikia Seimui tvirtinti valstybės kontrolės institucijų vadovus, Valstybės Konstitucinės kolegijos ekspertus; 11) Seimui pritarus skiria ir atleidžia kariuomenės vadą ir saugumo tarnybos vadovą; 12) suteikia aukščiausius karinius laipsnius; 13) išimtiniais atvejais, kai reikalingi neatidėliotini veiksmai, priima sprendimus dėl nepaprastosios ar karo padėties įvedimo, taip pat dėl mobilizacijos ir pateikia šiuos sprendimus tvirtinti artimiausiam Seimo posėdyje; 14) daro Seime metinius pranešimus apie padėtį šalyje, valstybės užsienio politiką; 15) skelbia pirmalaikius Seimo rinkimus; 16) vietos bendruomenių siūlymu suteikia Lietuvos Respublikos pilietybę; 17) skiria valstybinius apdovanojimus; 18) teikia malonę nuteistiesiems; 19) pasirašo ir skelbia Seimo priimtus įstatymus arba grąžina juos Seimui pakartotinai svarstyti; 20) priima piliečius ir nevyriausybinių organizacijų atstovus valstybės institucijų ir pareigūnų darbo gerinimo bei pilietinės savivaldos stiprinimo klausimais.

78 straipsnis. Prezidento leidžiami aktai

1. Respublikos Prezidentas, atlikdamas Konstitucijoje nustatytas funkcijas ir jam suteiktus įgaliojimus, leidžia dekretus. 2. Dekretus be Prezidento pasirašo ir Ministras Pirmininkas ar ministras.

79 straipsnis. Prezidento įgaliojimų pasibaigimas

Respublikos Prezidento įgaliojimai nutrūksta, kai: 1) pasibaigia Prezidento kadencijos laikas; 2) jis atsistatydina iš pareigų; 3) rinkėjai atšaukia jį iš užimamų pareigų; 4) nesibaigus kadencijai, Prezidentas miršta ar tampa neįgalus eiti Prezidento pareigas.

80 straipsnis. Prezidento pavadavimas

Respublikos Prezidentui išvykus į užsienį arba susirgus ir dėl to laikinai negalint jam eiti pareigų, Prezidentą pavaduoja Seimo Pirmininkas. Laikinai pavaduodamas Prezidentą, Seimo Pirminkas negali skelbti pirmalaikių Seimo rinkimų.

81 straipsnis. Prezidento kanceliarija

1. Respublikos Prezidento konstituciniams įgaliojimams tinkamai vykdyti skiriama Prezidento rezidencija ir pagalbinė institucija – Respublikos Prezidento kanceliarija, kurios reglamentą savo dekretu patvirtina Prezidentas. 2. Lėšos Prezidento kanceliarijai numatomos valstybės biudžete.

7 skirsnis. VYRIAUSYBĖ

82 straipsnis. Vyriausybės paskirtis ir sudėtis

1. Aukščiausias kolegialus vykdomosios valdžios organas Lietuvos valstybėje – Lietuvos Respublikos Vyriausybė. 2. Vyriausybę sudaro Ministras Pirmininkas ir ministrai.

83 straipsnis. Vyriausybės formavimas ir tvirtinimas

1. Ministro Pirmininko kandidatūrą per 7 dienas nuo Seimo narių priesaikos priėmimo parenka Respublikos Prezidentas.
2. Kandidato į Ministrus Pirmininkus siūlymu Prezidento pritarimu per 15 dienų nuo Ministro Pirmininko parinkimo suformuojama personalinė Vyriausybės sudėtis.
3. Prezidento teikimu Vyriausybę tvirtina Seimas.
4. Prezidentas Seimui tvirtinti gali teikti ir nepilnos sudėties Vyriausybę, jei joje trūksta ne daugiau kaip 1/5 Vyriausybės narių.
5. Prieš pradėdami eiti savo pareigas Vyriausybės nariai Seime prisiekia Lietuvos valstybės piliečiams ir Konstitucijai. Priesaikos tekstą pasirašo prisiekusysis ir Seimo Pirmininkas.
6. Vyriausybės narių tvirtinimo Seime metu neprisiekę ministrai prisiekia Seime individualia tvarka.

84 straipsnis. Vyriausybės programa

1. Prisaikdinta Vyriausybė rengia savo programą.
2. Naujajai Vyriausybei rengiant programą, vykdomosios valdžios funkcijas Respublikos Prezidento priežiūroje vykdo įgaliojimus grąžinusi Vyriausybė, kuriai Prezidentas paveda laikinai veikti.
3. Vyriausybės programai parengti skiriamas 30 dienų laikotarpis.
4. Nauja Vyriausybė gauna įgaliojimus veikti, kai daugiau kaip pusė išrinktų Seimo narių pritaria Vyriausybės programai.
5. Seime nepritarus Vyriausybės programai, Ministro Pirmininko prašymu programos rengimui skiriamas papildomas laikotarpis. Jei per 30 dienų nuo pirmojo nepritarimo Vyriausybės programai Seimas pakartotinai nepritaria, Prezidento sprendimu, formuojama kitos sudėties Vyriausybė arba skelbiami pirmalaikiai Seimo rinkimai.
6. Jeigu Seimas nepatvirtina pakartotinai suformuotos Vyriausybės arba nesuteikia jai įgaliojimų veikti, Seimo nutarimu gali būti skelbiami pirmalaikiai Prezidento rinkimai.

85 straipsnis. Vyriausybės funkcijos

Vadovaudamasi savo programa ir atsižvelgdama į nacionalinės raidos aktualijas, Vyriausybė: 1) siekdama piliečių gyvenimo gerovės ir saugumo, tvarko šalies reikalus; 2) Konstitucijos, įstatymų, Respublikos Prezidento dekretų pagrindu vykdo ūkinę politiką, nukreiptą viešiesiems interesams tenkinti; 3) rengia valstybės biudžeto projektą ir, Seimui jį patvirtinus, užtikrina valstybės programų biudžetinį finansavimą; 4) koordinuoja ministerijų ir kitų vyriausybinių institucijų veiklą, nustatydamas jų funkcijas; 5) rengia ir teikia Seimui svarstyti įstatymų projektus; 6) kartu su Prezidentu užmezga diplomatinius bei konsulinius santykius ir palaiko ryšius su tarptautinėmis organizacijomis; 7) vykdo kitas funkcijas, užtikrindama nacionalinius interesus.

86 straipsnis. Vyriausybės darbo formos

1. Vyriausybė valstybės valdymo reikalus sprendžia posėdžiuose, priimdama nutarimus Vyriausybės narių balsų dauguma.
2. Vyriausybės posėdžiuose gali dalyvauti Respublikos Prezidentas, valstybės kontrolės institucijų vadovai, Ministro Pirmininko pakviesti kitų valstybinių įstaigų atstovai, specialių žinių turintys specialistai.
3. Vyriausybės posėdžiams vadovauja Ministras Pirmininkas ar jį pavaduojantis ministras. Ministrą Pirmininką pavaduojantį ministrą dekretu skiria Prezidentas.
4. Vyriausybės nutarimus pasirašo Ministras Pirmininkas ir atitinkamos srities ministras.

87 straipsnis. Ministro funkcijos

1. Ministras greta darbo Vyriausybėje vadovauja ministerijai, sprenddamas tos ministerijos kompetencijai priklausančius reikalus.
2. Ministrą laikinai gali pavaduoti Ministro Pirmininko paskirtas kitas Vyriausybės narys.

88 straipsnis. Darbas Vyriausybėje ir kita veikla

1. Vyriausybės nariai negali eiti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, išskyrus kūrybinę veiklą ne darbo metu.
2. Jeigu Vyriausybės nariu paskiriamas Seimo narys, jis netenka Seimo nario mandato.
3. Vyriausybės narys gali gauti atlyginimą tik už darbą Vyriausybėje ir ministerijoje bei papildomai už kūrybinės veiklos rezultatus.

89 straipsnis. Vyriausybės nario atlyginimas

1. Ministrui Pirmininkui mokamas penkių vidutinių darbo užmokesčių Lietuvoje dydžio atlyginimas.
2. Ministrui mokamas 4,5 vidutinio darbo užmokesčio Lietuvoje dydžio atlyginimas.

90 straipsnis. Vyriausybės nario imunitetas

Vyriausybės narys naudojasi tokiu pat imunitetu kaip ir Seimo narys.

91 straipsnis. Vyriausybės nario įgaliojimų pabaiga

1. Vyriausybės narys kartu su visa Vyriausybe netenka įgaliojimų: 1) kai Seimas pritaria naujai suformuotos ir patvirtintos Vyriausybės programai ir naujoji Vyriausybė gauna įgaliojimus veikti; 2) kai naujai patvirtinta Vyriausybė per nustatytą terminą pakartotinai negauna Seimo pritarimo jos parengtai programai; 3) kai daugiau kaip pusė išrinktų Seimo narių slaptu balsavimu pareiškia nepasitikėjimą Ministrui Pirmininku ar Vyriausybe; 4) Kai Ministras Pirmininkas atsistatydina, miršta ar tampa neįgalus eiti pareigas.
2. Ministro įgaliojimai pasibaigia individualia tvarka, jeigu jis: a) atsistatydina, b) atstatydinamas, praradęs pasitikėjimą, c) miršta ar tampa neįgalus eiti pareigas.

8 skirsnis. TEISMAI, PROKURATŪRA, ADVOKATŪRA

92 straipsnis. Teisingumą vykdančios subjektai

1. Teisingumą Lietuvos valstybėje vykdo teismai, o įstatymo numatytais atvejais – teismai kartu su prokuratūra bei advokatūra.
2. Teisėjų instituciniams interesams tapus ginčo dalyku, kai teisėjai negali vykdyti teisingumo savo byloje, teisingumą tuo atveju vykdo konkrečiam ginčui spręsti Seimo nutarimu sudaromas Konstitucinis Tribunalas.

93 straipsnis. Teismų veiklos principai

1. Teismai ir teisėjai, vykdydami teisingumą, vadovaujasi faktais, gamtos bei logikos dėsniais ir įstatymais bei kitais teisės aktais.
2. Teisėjo pareiga, vykdamas teisingumą, elgtis kompetentingai, nešališkai ir nepriklausomai.
3. Teismo priimami sprendimai, nuosprendžiai, įsakymai, ar nutartys skelbiami Lietuvos Respublikos vardu.

94 straipsnis. Teismo procesinių dokumentų konstitucingumas

1. Teismo priimtas procesinis dokumentas negali prieštarauti Konstitucijai.
2. Dėl Lietuvos Kasacinio teismo priimto procesinio dokumento, kuris sukelia proceso šaliai sunkius padarinius, konstitucingumo gali būti kreipiamasi į Valstybės Konstitucinę kolegiją.
3. Gavus Konstitucinės kolegijos išvadą, kad teismo procesinis dokumentas prieštarauja Konstitucijai, teismas atnaujina procesą ir kita teisėjų sudėtimi priima Konstituciją atitinkantį procesinį dokumentą.

95 straipsnis. Lietuvos teismų sistema

1. Lietuvos valstybėje teisingumą vykdo trijų grandžių teismai: 1) apylinkių teismai; 2) apygardų apeliaciniai teismai; 3) Lietuvos Kasacinis teismas.
2. Teismų sudarymo tvarką ir veiklos principus nustato Teismų įstatymas.

96 straipsnis. Apylinkių teismai

1. Bendros kompetencijos apylinkių teismai nagrinėja bylas pirmąja instancija. Šiuose teismuose sudaromi civilinių bylų, baudžiamųjų bylų ir administracinių bylų skyriai.
2. Esant reikalui, apylinkių teismuose gali būti sudaromi specializuoti skyriai: taikos bylų skyrius, šeimos bylų skyrius, nepilnamečių bylų skyrius, ūkinių bylų skyrius ir kt.

97 straipsnis.

Apygardų apeliaciniai teismai

Apygardų apeliaciniai teismai nagrinėja apylinkių teismų išnagrinėtas bylas pagal proceso dalyvių apeliacinius skundus.

98 straipsnis. Lietuvos Kasacinis teismas

Lietuvos Kasacinis teismas nagrinėja apygardų apeliacinių teismų išnagrinėtas bylas pagal proceso dalyvių kasacinius skundus.

99 straipsnis. Bylų nagrinėjimo viešumas ir visuotinumumas

1. Visuose teismuose bylos nagrinėjamos viešai, išskyrus atvejus, kai būtina apsaugoti šeiminio gyvenimo privatumą, neatskleisti valstybinės, profesinės ar komercinės paslapties.
2. Kiekviena byla, atsižvelgiant į proceso šalių valią ir procesinius terminus, turi būti privalomai išnagrinėta bet kurioje teismo instancijoje. Draudžiama teismuose vykdyti atrankinį teisingumą.

100 straipsnis. Teismų aptarnavimas

1. Teismų organizacinę, finansinę ir ūkinę aptarnavimą vykdo Teismų administracija, kurios steigėja – Teisingumo ministerija.
2. Teismų administracija kartu su Teisėjų taryba organizuoja asmenų, pageidaujančių dirbti teisėjo darbu, apskaitą, atranką ir teisėjų kvalifikacinius mokymus, taip pat rūpinasi teisėjų ir juos aptarnaujančio

personalo darbo apmokėjimu, teismų pastatų priežiūra, teisėjų, jų padėjėjų ir sekretoriato aprūpinimu darbo priemonėmis.

101 straipsnis. Teismų formavimas

1. Teisėjais Lietuvos valstybėje gali būti tik jos piliečiai.
2. Teismų veiklos skaidrumas įgyvendinamas apylinkių teismų ir apygardų apeliacinių teismų teisėjų kolegijas sudarant iš institucinių teisėjų ir visuomeninių teisėjų, turinčių byloje sprendžiamojo balso teisę.
3. Institucinius apylinkių teismų ir apygardų apeliacinių teismų teisėjus, Teismų administracijos siūlymu skiria Respublikos Prezidentas.
4. Visuomeninius teisėjus bendruomenių siūlymu tvirtina miestų ir rajonų savivaldybių tarybos.
5. Kandidatus į Lietuvos Kasacinio teismo teisėjus iš visų grandžių teismų teisėjų slaptu balsavimu išrenka apylinkių teismų ir apygardų apeliacinių teismų teisėjai, visų Lietuvos Respublikos prokuratūros grandžių prokurorai ir Lietuvos Respublikos advokatūros advokatai.
6. Rinkimus organizuoja Teismų administracija.
7. Kandidatų į Lietuvos Kasacinio teismo teisėjus išrenkama dvigubai didesnis skaičius negu nustatyta teisėjų darbo vietų Lietuvos Kasaciniame teisme.
8. Respublikos Prezidentas, atsižvelgdamas į balsavimo rezultatus, Teisėjų tarybos rekomendacijas ir kitas aplinkybes, suformuoja reikiamą Lietuvos Kasacinio teismo teisėjų korpusą ir teikia parinktas kandidatūras Seimui tvirtinti.
9. Atnaujinant Lietuvos Kasacinio teismo teisėjų sudėtį, taikoma analogiška procedūra.
10. Lietuvos Kasacinio teismo teisėjo kadencija – penkeri metai; kadencijų skaičius neribojamas.

102 straipsnis. Teisėjo priesaika

1. Asmuo, paskirtas teisėju, prieš pradėdamas eiti pareigas, prisiekia Lietuvos valstybei ir Konstitucijai.
2. Priesaikos tekstą pasirašo prisiekusysis ir Respublikos Prezidentas.

103 straipsnis. Teisėjų darbo organizavimas

Teisėjų darbą organizuoja teismų pirmininkai, kurių funkcijas apibrėžia Teismų įstatymas.

104 straipsnis. Teisėjo pareigos ir kita veikla

1. Teisėjas negali eiti jokių kitų renkamų, skiriamų ar kitaip įgyjamų pareigų arba užsiimti kita veikla, išskyrus pedagoginę, mokslinę ar kūrybinę veiklą. Jis taip pat negali gauti jokio kito papildomo atlygio, išskyrus, teisėjo atlyginimą bei užmokestį už pedagoginę veiklą ir atlygį už mokslinės bei kūrybinės veiklos rezultatus.
2. Teisėjas negali dalyvauti politinių partijų ar kitų politinių organizacijų veikloje.

105 straipsnis. Teisėjo imunitetas

1. Teisėjas negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, suimtas ar kitaip suvaržyta jo laisvė.
2. Teisėjas netenka imuniteto, jei Konstitucinis Tribunalas pateikia išvadą, kad jis sulaužė priesaiką ir šurkščiai pažeidė Konstituciją.

106 straipsnis. Teisėjo įgaliojimų pasibaigimas

Teisėjas netenka savo pareigų šiais atvejais: 1) atsisako teisėjo darbo savo noru; 2) sulaukia pensijinio amžiaus arba pasibaigia kadencija ir jis pakartotinai neišrenkamas arba nepatvirtinamas; 3) tampa neįgalus eiti teisėjo pareigas; 4) išrenkamas arba skiriamas kitoms pareigoms; 5) savo poelgiu pažemina teisėjo vardą ir jį iš užimamų pareigų už teisėjo vardo pažeminimą atleidžia paskyręs pareigūnas ar patvirtinusi institucija.

107 straipsnis. Prokuratūros įgaliojimai

1. Visuomenės saugumui valstybėje užtikrinti, nusikaltimo požymius turinčioms veikoms ištirti bei jas teisiškai įvertinti ikiteisminio tyrimo stadijoje įgaliojimai suteikiami Lietuvos Respublikos prokuratūrai.

2. Nustatęs nusikalstamos veikos požymius, prokuroras organizuoja ir vykdo baudžiamąjį persekiojimą.
3. Nenustačius nusikalstamos veikos požymių, bet įtarus esant administracinio pažeidimo sudėties požymiams arba viešojo intereso pažeidimui, informaciją apie tai prokuroras perduoda pagal kompetenciją kitoms valstybės institucijoms.
4. Organizuodamas baudžiamąjį persekiojimą, prokuroras koordinuoja visų teisėsaugos institucijų veiksmus.

108 straipsnis. Prokuroro darbo principai

1. Vykdydamas ikiteisminį tyrimą, prokuroras vadovaujasi faktais, gamtos bei logikos dėsniais ir įstatymais.
 2. Draudžiama pradėti ikiteisminį tyrimą, grindžiant jį tik prielaidomis.
 3. Vykdydamas pavestas funkcijas, prokuroras privalo elgtis nešališkai, nepriklausomai ir profesionaliai.
- 109 straipsnis. Prokuratūros struktūra
1. Lietuvos Respublikos prokuratūrą sudaro Generalinė prokuratūra ir teritorinės prokuratūros.
 2. Generalinę prokurorą Respublikos Prezidento teikimu skiria Seimas.
 3. Kiti prokurorai Lietuvos Respublikos prokuratūroje skiriami Prokuratūros įstatymo nustatyta tvarka.

110 straipsnis. Advokatūros įgaliojimai

1. Lietuvos Respublikos advokatūros pagrindinis uždavinys – užtikrinti konstitucines žmogaus teises į gynybą ir teisingą teismą.
2. Advokatas savo klientui turi būti lojalus, tačiau atstovaudamas jo interesams ir gindamas jo teises, negali siekti selektyvinio teisingumo.

111 straipsnis. Advokato veiklos garantijos

1. Vykdydamas profesinę veiklą, advokatas negali būti tapatinamas su savo klientais ar jų bylomis.
2. Advokatas negali būti šaukiamas liudytoju savo kliento byloje.
3. Teisėsaugos institucijoms draudžiama tikrinti ir naudoti informaciją, kurią turi ar perduoda advokatas, atlikdamas savo profesines pareigas.

112 straipsnis. Advokato priesaika

Prieš pradėdamas savo profesinę veiklą, advokatas prisiekia ginti teisingumą ir konstitucines vertybes.

9 skirsnis. VALSTYBĖS KONTROLĖS INSTITUCIJOS

113 straipsnis. Valstybės Konstitucinė kolegija

Seimo, Respublikos Prezidento ir Vyriausybės priimtų aktų arba jų rengiamų projektų, kitų valstybinių institucijų aktų, taip pat Lietuvos Kasacinio teismo priimtų procesinių dokumentų konstitucingumą vertina Valstybės Konstitucinė kolegija.

114 straipsnis. Konstitucinės kolegijos ekspertai

1. Valstybės Konstitucinę kolegiją sudaro 9 Konstitucijos ekspertai. Jie skiriami periodinio atnaujinimo principu, kas 3 metai pakeičiant 1/3 sudėties. Visa Konstitucijos eksperto kadencija – 9 metai.
2. Konstitucijos ekspertus Respublikos Prezidento teikimu skiria ir atleidžia Seimas.
3. Konstitucinei kolegijai vadovauja Vyriausiasis Konstitucijos ekspertas. Jo kandidatūrą Seimui teikia Prezidentas ekspertų daugumos pritarimu.

115 straipsnis. Teisė kreiptis į Konstitucinę kolegiją

1. Teisę kreiptis į Valstybės Konstitucinę kolegiją dėl norminių ar individualaus administravimo aktų konstitucingumo turi Respublikos Prezidentas, Seimo narys, Vyriausybės narys.
2. Dėl Lietuvos Kasacinio teismo priimtų procesinių dokumentų konstitucingumo gali kreiptis byloje dalyvavę teisėjai prokurorai, advokatai.

116 straipsnis. Konstitucinės kolegijos aktai

1. Valstybės Konstitucinė kolegija, vertindama aktų ar Lietuvos Kasacinio teismo procesinių dokumentų konstitucingumą, teikia išvadas nutarimu.
2. Konstitucinės kolegijos išvados yra galutinės ir neskundžiamos.
3. Nuo išvados paskelbimo Konstitucijai prieštaraujantis aktas ar procesinis dokumentas negali būti taikomas ir privalo būti pakeistas.

117 straipsnis. Konstitucinės kolegijos įstatyminis reglamentavimas

Valstybės Konstitucinės kolegijos statusą, įgaliojimų vykdymo tvarką, Konstitucijos ekspertų darbo organizavimo principus ir apmokėjimo sąlygas nustato Valstybės Konstitucinės kolegijos įstatymas.

118 straipsnis. Valstybės Kontrolės tarnyba

Tautos paveldo ir išteklių naudojimą, tvarkymą ir saugojimą, taip pat valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo tikslingumą ir teisėtumą prižiūri Valstybės Kontrolės tarnyba.

119 straipsnis. Valstybinių institucijų kontrolė

Valstybės kontrolieriai analizuoja, ar valstybės ir savivaldybių institucijose nėra besidubliuojančių ar perteklinių funkcijų ir teikia siūlymus Vyriausybei, ar savivaldybių merams dėl neatidėliotinų priemonių biudžetų lėšoms taupyti.

120 straipsnis. Pareigūnų veiklos kontrolė

1. Savo iniciatyva arba pagal piliečių ar juridinių asmenų suteiktą informaciją Valstybės kontrolieriai tikrina valstybės ir savivaldybių pareigūnų veiklą, dėl jų priimamų sprendimų racionalumo ir operatyvumo.
2. Nustačius vilkinimo ar pareigūno funkcijų nepagrįsto perkėlimo į teisminių ginčų procedūras faktus, Valstybės kontrolierius teikia atitinkamos institucijos vadovybei motyvuotą reikalavimą dėl netinkamai einančio pareigas pareigūno atleidimo.
3. Investicijų išaldymu ar kitu būdu valstybės ir savivaldybių biudžetams pareigūnų padaryti nuostoliai Valstybės kontrolės tarnybos iniciatyva išieškomi į biudžetus teismine tvarka.

121 straipsnis. Valstybės Kontrolės tarnybos struktūra

1. Valstybės Kontrolės tarnybai vadovauja Vyriausiasis Valstybės kontrolierius.
2. Šakiniu ir teritoriniu pagrindu veikiančių tarnybos padalinių struktūrą ir funkcijas nustato Valstybės Kontrolės įstatymas.

122 straipsnis. Vyriausiasis Valstybės kontrolierius

1. Vyriausiąjį Valstybės kontrolierių Respublikos Prezidento teikimu vienai 9 metų kadencijai skiria Seimas. Pasibaigus Vyriausiojo Valstybės kontrolieriaus kadencijai jis Valstybės Kontrolės tarnyboje gali eiti kitas pareigas.
2. Vyriausiasis Valstybės kontrolierius atsiskaito Seimui Valstybės Kontrolės įstatyme nustatyta tvarka.
3. Pradėdamas eiti pareigas, Vyriausiasis Valstybės kontrolierius prisiekia. Priesaikos tekstą ir tvarką nustato įstatymas.

123 straipsnis. Valstybės Centrinis bankas

1. Lietuvos Respublikos biudžeto lėšas apskaito ir vykdo finansines operacijas Valstybės Centrinis bankas.
2. Centrinis bankas vykdo visų Lietuvos valstybėje veikiančių kredito įstaigų kontrolę.
3. Pagal nacionalinės valiutos poreikį Centrinis bankas vykdo pinigų emisiją.
4. Centriniam bankui vadovauja banko valdyba, kurios pirmininką 5 metų kadencijai Respublikos Prezidento teikimu skiria Seimas.
5. Centrinio banko statusą, įgaliojimų vykdymo tvarką, valdybos narių skyrimo ir apmokėjimo tvarką nustato įstatymas.

10 skirsnis. NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS

124 straipsnis. Nevyriausybinių organizacijų registracija

1. Profesiniais, kultūriniais, religiniais, gamtosauginiais, moksliniais, meniniais, kraštotyriniais ar kitais pagrindais piliečiai gali jungtis į nevyriausybinės organizacijas.
2. Nevyriausybinės organizacijos, pageidaujantys dalyvauti pilietiniame ir politiniame šalies gyvenime, įstatymo nustatyta tvarka registruojasi viešame registre.
3. Valstybė skatina piliečių bendruomeniškumą ir aktyvumą, geriausiai veikiančioms nevyriausybinėms organizacijoms suteikdama finansinę paramą.

125 straipsnis. Neregistruojami žmonių sambūriai

Sektos ar kitokios organizacijos, kurių veikla nukreipta prieš žmogaus teises ir laisves, tautos paveldo išsaugojimą, valstybės konstitucinę santvarką laikomos antikonstitucinėmis ir viešame registre neregistruojamos.

IV skyrius KONSTITUCIJA IR JOS KEITIMAS

126 straipsnis. Konstitucijos esmė

1. Konstitucija yra pagrindinis įstatymas, išreiškiantis tautos valią.
2. Konstitucija vientisas ir tiesiogiai taikomas aktas.

127 straipsnis. Konstitucijos viršenybė

1. Negalioja joks įstatymas ar teismo priimtas procesinis dokumentas, pripažinus jį priešingu Konstitucijai.
2. Kiekvienas gali ginti savo teises, remdamasis Konstitucijos nuostatomis.

128 straipsnis. Konstitucijos taikymo privalomumas

Konstitucijos nuostatų ir jos pagrindu priimtų įstatymo normų nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės.

129 straipsnis. Konstitucijos priėmimas ir keitimas

1. Konstitucija priimama ar keičiama tik referendumu.
2. Konstitucija priimama ar keičiama, jei už jos priėmimą ar keitimą balsuoja daugiau kaip $\frac{1}{2}$ rinkimų teisę turinčių Lietuvos valstybės piliečių.
3. Referendumu priimtą Konstituciją ar jos pakeitimą pasirašo Lietuvos Respublikos Prezidentas ir Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas.
4. Valstybėje paskelbus nepaprastąją ar karo padėtį, Konstitucija negali būti keičiama.

Lietuvos Respublikos Prezidentas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas